

- рынок коммунальных услуг является равновесным, т.е. невозможно колебанием объема потребления услуг регулировать цену;

- экономический механизм на рынке коммунальных услуг лишен автоматизма действия конкурентного рынка в силу отсутствия взаимозаменяемости услуг.

Вследствие изложенного, рынок услуг коммунального хозяйства имеет низкий потенциал развития конкуренции, обусловленный объективными причинами. Но имеются и субъективные причины, мешающие развитию конкуренции в коммунальной сфере:

- непрозрачность рынка оказания услуг для населения и бизнеса;
- административное давление и чрезмерный контроль органов местного самоуправления;
- отсутствие частных инвестиций в сфере услуг коммунального хозяйства [5].

Литература

1. <http://www.potrebitel.net/main/news/44354/>
2. <http://www.uborka.su/news/1844-granit-dom.html>
3. <http://moskv.ru/articles/fulltext/show/id/12404/>
4. <http://www.tpp-inform.ru/news/16544.html>
5. http://astravdv.ru/publ/novosti_astrakhani/fas_konkurencija_v_sfere_zhkhkh_zalog_nizkikh_tarifov/6-1-0-1321

Лондар С. Л., д.е.н., профессор,
віце-президент ДННУ «Академія фінансового управління»

Лондар Л. П., к.е.н., доцент,
с.н.с. відділу фінансової безпеки
Національного інституту стратегічних
досліджень при Президентові України, м. Київ

ВИКЛИКИ ТА ЗАГРОЗИ БОРГОВІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Соціально-економічна та фінансова нестабільність, викликана в 2014 році військовою агресією на сході України та анексією Російською Федерацією Автономної республіки Крим, призвели до суттєвої напруги в сфері економічної безпеки держави. Про це

свідчать наступні показники. Спад валового внутрішнього продукту в третьому кварталі 2014 року, порівняно з відповідним кварталом 2013 року, склав 5,3 %, а на кінець 2014 року — близько 7 %; рівень номінального ВВП на одну особу за статистикою МВФ на кінець 2014 року становив близько 3 тис. дол. США (аналогічний показник в Європейському Союзі має величину 32,1 тис. дол. США). Впродовж 2014 року девальвація гривні щодо долара США склала величину в 100 %, а індекс споживчих цін перетнув позначку 20%. Обсяг золотовалютних резервів на кінець грудня 2014 року становив 7,5 млрд. дол. США, а станом на 01.03.2015 р. зменшився до 5,6 млрд. дол. США, в той час як мінімальний норматив золотовалютних резервів для покриття обсягу трьохмісячного імпорту має становити близько 23 млрд. дол. США. На фоні вище зазначених процесів у 2014 році суттєво ускладнилася ситуація у сфері державних запозичень в Україні — відбулось суттєве нарощування обсягу державного боргу.

Тенденція до зростання державного боргу України простежується упродовж вже декількох останніх років, її визначають високі валютні ризики зовнішньої заборгованості, нестабільна ситуація з рефінансуванням боргів попередніх років, а також тиск боргових виплат на державні фінанси. Впродовж 2014 року обсяг державного та гарантованого державою боргу зріс з 584,4 млрд. грн. (40,2 % ВВП) у 2013 році до 1100,8 млрд. грн. (70,7 % ВВП) у 2014 році, перетнувши граничний рівень індикатора боргової безпеки держави в 60 % ВВП, а державного боргу — з 480,2 млрд. грн. (33,0 % ВВП) до 947,0 млрд. грн. (60,8 % ВВП) відповідно.

Негативним наслідком зазначених тенденцій є суттєве зростання вартості обслуговування державного боргу через звуження можливості державних запозичень на фінансових ринках. Якщо відношення платежів з обслуговування державного боргу до обсягу видатків державного бюджету в 2013 році складало 7,9%, то в 2014 році ця величина збільшилась до 11,2% і склала 47976,7 млн. грн., а вартість обслуговування боргу щодо обсягу доходів склала 13,4 %. Це зменшує ефективність видаткової частини державного бюджету.

Основними загрозами борговій безпеці можна вважати:

- зниження кредитного рейтингу України. У квітні 2014 р. Moody's Investors Service знизило рейтинг державних облігацій України з Caa2 до Caa3 та встановило негативний прогноз.

У травні 2014 р. RatingandInvestmentInformationInc.знизило рейтинг зобов'язань України в іноземній валюті до рівня «ССС» та встановило негативний прогноз.

У грудні 2014р. Standard&Poor'sRatingsServicesзнизило довгостроко-вий суверенний кредитний рейтинг України в іноземній валюті до рівня «ССС-». Водночас було підтверджено короткостроковий кредитний рейтинг України в іноземній валюті на рівні «С». Знижено довго- й та короткостроковий рейтинги в національній валюті до рівня «ССС+» та «С» відповідно та встановлено негативний прогноз.

У лютому 2015 р. FitchRatingsвідзначив довгострокові рейтинги дефолту емітента (РДЕ) в іноземній валюті на рівні «СС», короткостроковий рейтинг в іноземній валюті на рівні «С» та понизив довгострокові РДЕ в національній валюті до рівня «ССС»;

- можливість здійснення запозичень на внутрішньому і зовнішньому фінансових ринках, враховуючи низький кредитний рейтинг держави як позичальника, лише під високі відсотки, що збільшує і без того велику частку коштів на боргове обслуговування у видатковій частині Державного бюджету України, зважаючи на можливість держави з виконання нею соціально-економічних функцій;

- відтік іноземного капіталу з країни та загроза відмови від інвестиційних проектів зі сторони іноземних компаній;

- надзвичайна залежність України в цих умовах від допомоги міжнародних фінансових організацій, які можуть надавати позики під низькі, порівняно з фінансовими ринками, відсотки;

- кризовий стан державного боргу на фоні суттєвого погіршення стану української економіки і девальвації гривні та неефективне управління державним боргом може швидко призвести до критичного зростання ризику дефолту.

Для зміни ситуації Урядом України та Міжнародним Валютним Фондом започаткована нова програма взаємодії в рамках Механізму розширеного фінансування (EFF), загальним обсягом близько 17,5 млрд. доларів США, спрямована на відновлення макроекономічної стабільності, проведення структурних реформ та створення основи для економічного зростання і підвищення рівня життя населення.

В рамках програми передбачається ряд заходів, спрямованих на покращення ситуації в сфері управління державним боргом

України. Серед них, зокрема:

- проведення консультацій з власниками українського суверенного боргу стосовно боргової операції з метою покращення прийнятного рівня боргу в середньостроковій перспективі та можливості реструктуризації боргу.

- підтримка з боку МВФ дій щодо зменшення навантаження, пов'язаного з обслуговуванням боргу в найближчі роки;

- здійснення заходів, спрямованих на оздоровлення НАК «Нафтогазу» та ліквідацію його дефіциту до 2017 року, вдосконалення його корпоративного управління та, відповідно, зменшення тиску на бюджет;

- створення передумов для забезпечення до 2020 року співвідношення державного боргу до валового внутрішнього продукту на рівні, не вищому за 70 відсотків.

Отже, розглядаючи стан державного боргу України, можна виокремити наступні висновки:

1. Стрімке зростання державного боргу спричинює значне додаткове навантаження на державний бюджет.

2. Україна має одні з найгірших у Європі умови здійснення запозичень, що призводить до подальшого загострення ситуації.

3. Курсова нестабільність призводить до стрімкого збільшення потреби у коштах для обслуговування державного боргу, залученого у іноземній валюті.

4. Враховуючи низький авторитет держави як позичальника та погані умови на зовнішньому фінансовому ринку, Україна стає надзвичайно залежною від допомоги від міжнародних фінансових організацій.

5. Подальше нарощення державного боргу, особливо у іноземній валюті, на фоні девальвації гривні може призвести до зростання ймовірності дефолту.

6. Реалізація заходів, спрямованих на покращення ситуації в сфері управління державним боргом України, дозволять підвищити рівень боргової безпеки.

Література.

1. Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020»: указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5 / 2015 // Урядовий кур'єр. — 2015. — № 6.

2. Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main?catid>

3. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>

4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

5. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: www.rada.gov.ua

6. Національний Банк України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44464

7. Світовий Банк [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://data.worldbank.org/indicator/GC.XPN.INTP.CN>

8. МВФ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2015/cr1569.pdf>

Лукаш І. М., асистент
кафедри регіональної економіки і туризму
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ

Важливим показником незалежності країни, успіхом її економічних реформ і підвищення добробуту населення багато в чому визначаються ефективністю використання економічного потенціалу.

Розуміння сутності поняття «економічний потенціал» та його структурних елементів має не тільки теоретичне, але й важливе практичне значення. На основі оцінки економічного потенціалу базується концепція економічного зростання країни та її регіонів.

Економічний потенціал відображає не лише сукупність всіх ресурсів, але й максимально можливий результат, отриманий господарськими суб'єктами в процесі узгодженого ними використання цих ресурсів.

Виходячи з цього, під економічним потенціалом розуміється здатність суспільства або господарської системи при наявних ресурсах освоювати, виробляти і нарощувати національне багатство для задоволення суспільних та особистих потреб за допомогою ринку.